

0+

"Шоро тилалл улзыт ялдар шўман-влак:
пуло Юмым узжыт" (Мф. 5:8).

Шўм-ЧОН ИЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 10-шо (18) №, 2014 ий ноябрь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший архиепископ Иоаннын благословитымыже почеш

14 октябрь - Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лўмеш пайрем

Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван уло тўнялан кончымыжо Х курымышто Константинопольсо Влахернский храмыште лийын. Тиде чудым Россиясе православный черке XII курым кыдалне палемдаш тўналын. Калык шарнен ильже манын, Владимир Мономахын уныкаже, князь Андрей Боголюбский, 1164 ийыште Нерлиште Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лўмеш черкым чонен. Илен-толын тыхрам уло тўнялан чапланен.

Марий Элыштына Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лўмеш черке-влак Кокшайск посёлкышто, Советский район Шнарэн (Чкарино), Шернурысо Марисолаште, Оршанкысе Упшо селаште, Волжский районысо Купсола, Алексеевский, Чодраял да Курыкмари районсо Похросолаште улыт.

Номерыште
лудса:

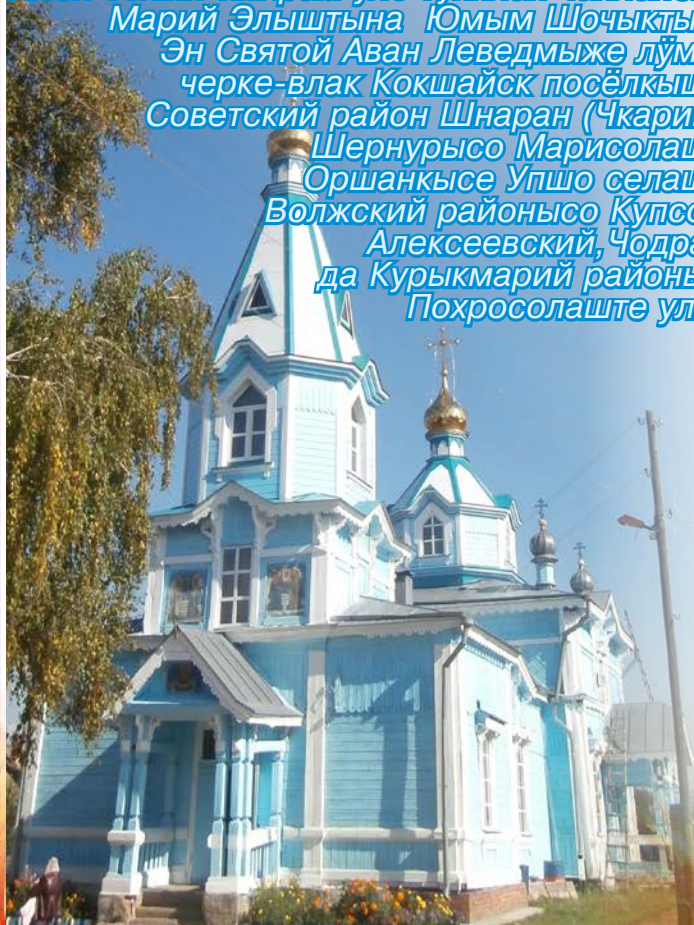
**КУПСОЛА
ЧЕРКЫЛАН - 100 ИЙ
2 стр.**

**СВЯЩЕННОМУЧЕНИК
АНАТОЛИЙ ИВАНОВСКИЙ
3 стр.**

**ЎРША ЧЕРКЫНА
ВОЛГАЛТШЕ
6 стр.**

**ЮМЫН АВАН
ПОРЫЛЫКШО ТАШЛА
9 стр.**

**ЮМЫМ ЧЫЛА ВЕРЕ
ЧАПЛАНДАРЕНЫТ
10 стр.**

14 октябрь - Юмын Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лүмеш пайрем

КУПСОЛА ЧЕРКЫЛАН - 100 ИЙ

Юмын Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лүмеш Купсоласе черке тений чапле лүмгечыжым палемда. 100 ий! Тиде шуко але шагал? Айдеме илыш дене танастарымаште - шуко, а Юмын святой черкыж дене гын, - шагал. Йоратыме черкынам шочмо кечыж дене уло кумылын саламлена, умбакыжат чапланаш, түзланаш тыланена, шке икшывыже-влакым тушман деч аралаш йодына.

Ик курым жапыште черкына мыняр черле чоным эмлен, мыняр еным тынеш пуртен, мыняр ўдыр-рвезым мужырлен - Юмо гына пала. Черкына илышыштыже сайымат, осалымат ужын. Тудым ончыч куанен чоненыт, а вара петыреныт да мурен-куштен кийыме верыш, клубыш, савыреныт. Тунам черкын суксыжо чот ойгырен, шонем. Кузе йўштö мардежан, йўран игечым чевер ояр кече вашталта, тугак мемнан йоратыме черкына таче кечылан сылнештын шога. Куполжовлак, шöртнö дене йылгыжын, чоннам куандарат. Тўшат уэмын - ошалге-канде кава гай лийын. Ончен куанет! А көргыштыжö Святой Евангелийысе историй-влакым ужаш лиеш. Чыла юмоҥа-влак радам дене шергакан рамыште кечат. Тушеч мемнам Святой Троице, Иисус Христос, Юмын Ава да калыкын пагалыме святойжо-влак тўткын ончат, йодмынам Юмо дек шуктат. Нуно черкыш юмылташ коштшо еҥ-влакын эн ўшанле полышкалышышт улыт. Ме черкынам чот йоратена, садлан кажне рушарнян але пайрем кечын тышке вашкена. Вет литургий

деч посна илышыште куан да ончыкылыклан ўшан уке гай чучеш. Евгений ача ден Лидия аван тыршымышт дене черке тыгай чапле лийын. Ме нуным черкын кугу лүмгечыж дене уло кумылын саламлена да кугу таум ойлена.

Черке пелен пашам ыштыше Рушарня школла тений - 15 ий. Тушто тунемше ден туныктышо-влакымат черке пайрем дене саламлена да умбакыжат пеледалт шогаш тыланена.

Черке воктен 10 ий ожно Матрона ава лүмеш богадельня почылтын. Тушто илыше шонгыен-влакымат, нуным ончыш-шамычыма юбилей дене саламлена!

Тиде кугу пайрем дене чыла христиан-влакым саламлыме шуэш. Вет чон куан дене лўшка. Тиде кечын Юмын Ава шке поро кумылжым ончыктен, осал тушман деч Шке вуйысо шовычшо дене мемнам леведын.

**Вера Николаева.
Юлсер кундем.**

ПЕНГЫДЕ ЎШАНЫМАШ

**Священномученик
Анатолий Ивановский**

Эше Знаменский селаште илымышт годым нуно шке пёртешышт школым почыныт, тушто 37 ўдыр тунемын, тушеч 30 ўдыржө марий лийын. 1900 ийыште «Вятские епархиальные ведомости» журналын 24-ше номерыштыже Юлия Михайловна ден тудын полышкалышыжлан таум ыштеныт да тыге возеныт: «Нунын йөрәтен ончымышт да тыршен туныктымыштлан көра черемис-влак шке ўдырыштым школыш пуаш кумылангыныт. Моло-влакланат нунын семын тыршаш күлеш». Матушка Юлия вара Салтакълыштат ўдырамаш школым почаш полшен.

Анатолий ача пеш шыма улмаш: шке служенийжым ўшанлын шуктен, Юмылан ўшанымашыже пенгыде лийын. Ен-влакат пагаленыт, вуйлатыше-шамычат акленыт. Тудым 1905 ийыште набедренник, 1913 ийыште скуфья, тыгак церковно-приходской школ-влакым почмылан 25 ий темме лүмеш шарнымаш медаль да Романовмыт ешын 300 ий кугыжаланымышт лүмеш нагрудный знак дене палемденыт.

Революций жапыште калык пудыранен, священнослужитель-влакым поктылмаш талышнен. «Черкыште туныктен ойлымыш годым Совет властым вурса» манын, Анатолий ачам 1918 ий 30 сентябрьыште кучен нангаеныт. Токтайбеляк, Шернур, Орлоп, Косолоп, Марий Пыламарий гоч эртен, 3 октябрьыште Вүрзымыш толын шуыныт. Камерыште латкумытын шинчымышт, шке шижмашышт да мом шонымышт нерген Анатолий ача шке дневникешыже возен. Камерыште улмо годымат Юмын литургийым служитлынеже улмаш, но тудлан тидым ышташ пуэн огытыл. Туге гынат тудо ен-влаклан У Сугыным, Феофан Затворникын туныктымышым да Чеховын возымышым лудын.

Допрос годым батюшка шкенжым пенгыдын кучен. «Черкым кугыжаныш деч ойырым тый кузе ончет?» йодышлан тудо манын:

– Тыге ыштыме дене кугыжаныш власть Юмын порылыкшо деч посна кодын. Мый власть ваштареш ойлен омыл. Шке пашамым шуктен, Патриарх Тихонын ўжмашыжым лудынам. Кеч-могай власть христиан негызеш негызлалтшаш.

Анатолий ачам эрыкыш лукташ йодын, Салтакъял калык прошенийым возен, но нунын поро мутыштым тунам колышташ шоненат огытыл. Лүен пушташ манын, 18 октябрьыште пунчалым луктыныт, а 30 октябрьыште тиде осал пашам шуктеныт.

Руш Православный Черкын Синодшын 2008 ий 23 июнысо пунчалже почеш, иерей Анатолий Ивановскийым священномученик ликыш пуртымо.

Анатолий Дмитриевич Ивановский 16 февраль (1 март) 1863 ийыште Виче губернийыш пурышо Яран уездысе Какшан мучаш (Пектубаево) селаш шочын. Ачаже священник лийын. Толя кум ияшак тулыкеш кодын. Тудым священник чүчүжө Евфимий Ивановский ден тудын Елисавета пелашыже ашнаш налыныт. Нуно Масканур селаште иленыт. Рвезе изинекак тысе черкыште мурен, а Виче (кызыт Киров ола) Духовный семинарийыште тунеммыж годым – архиерейын хорыштыжо. Тунем пытарымеке, тудым Яран уездыш, Салобеляк селасе Троицкий черкыш псаломщиклан колтеныт. Тыгак эше черке школышто йоча-влакым мураш туныктен. Туштак ончыкылык пелашыж дене палыме лийын, тудат туныктышылан пашам ыштен. Анатолий Дмитриевич скрипкам сылнын шоктен, оркестр дене пырля музыкальный касым эртарен.

Озан университетыш тунемаш пурымыш деч ончыч Яраныште шўгар пеленысе черкыште псаломщиклан ыштен. Университетыште кум ий тунеммеке, черланен да тунеммым чарнен. Озаныште, вара Алабогаште да Чистопольышто черке хорышто мурен. Пелашыжын, Юлия Михайловнан, ачаже Шулко селаште священник лийын. Самырык еш шочмо кундеммыш пёртылын да икмынар жап тыште илен. Вара Анатолий Яран деч тораште огыл верланыше Знаменский ўдырамаш монастырьыште куд ий наре псаломщиклан ыштен.

1901 ийыште Анатолий Ивановскийым ончыч диаконлан, вара священниклан шогалтат, Вүрзым уездысе Салтакъл селасе черкыш колтат. Тушто Анатолий ача 17 ий служитлен, тыгак верысе школлаште пашам ыштен, южо школжым шкеак вуйлатен.

Юмым уло чонжо дене сөрвален

чон пырткен лудаш тўгалын, но ик кафизымат лудын кертын огыл: мом лудшашым ужын огыл, икмынар стих дене лудде коден. Роман вес еным лудаш йодын, шкеже вожылмыж дене клирос гыч шортын каен.

– Кўшылсö Господьын Аваже, чот Чаманыше Владычице, мыланем полшо! Мыланем ушым пу, Святой Возымашым чын лудаш туныкто! – манын, тудо Юмын Аван тысе юмонаже ончылно йўдошт кумалын. Волгыжаш тўналмеке, шке пöлемышкыже каен. Йöсланен да кумалын нойымыж дене вашке мален колтен. Романлан öрыктарыше сўрет кончен: Пылпомышысо волгыдо дене волгалтше Юмын Авам ужын. «Умшатым поч да нел», – манын, Тудо рвезылан пергамент пўтыртышым пуэн. Юмын Аван кўштымыжым Роман шуктен. Помыжалтмеке, рвезе шке шўмыштыжö умылен мошташ лийдыме куаным шижын. Тудын йодмыжо шукталтым умылен да, эреак Удыр улшо Мариян иконыжо ончыко сукалтен, шинчавўд йöре таум ыштен.

Христос Шочмо кече эрдене Роман черкыш вашкен. Юмын Ава деч тыгай лыпланымашым налмеке, чоныштыжо молитва лудмо куан чўчкен. Пайрем кондак мурымо жапыште Роман моло-влак деч ончыч тўгалын да яндар йўк дене мурен: «Таче Удыр курым деч ожнак Улшым шочыкта. Лишкыжат Мияш лийдымалан мланде курык помышым пуа. Суксо-влак кўтүчö-шамыч дене пырля Юмым моктат. Кугу ушан айдеме-шамычат шўдыр почеш мият. Курымак улшо Юмо, изи Аза лийын, мемнан верч шочын».

– Тыгай святой мурым тый кушеч пален налынат да тыйым кö тыге мураш туныктен? – манын, службо деч вара Роман деч патриарх йодын.

Патриархлан да клиросышто пырля мурышо-шамычлан Роман йўдым мом ужмыжым каласкален. Чыланат Господьым да Тудын Эн Яндар Аважым моктенит. Святой рвезым патриарх диаконлан шогалтен. Юмын Аван порылыкшо дене темше Роман эше шуко жап Константинополь олесе храмыште служитлен. Христос Шочмо лўмеш кондак деч вара тудо эше моло мурым ятыр возен. Юмым йöратыше чоныштыжо шочшо муро дене тудо Православный Черкым пойдарен да шкежат пагалыме еныш савырнен.

Канон-влакым возышо да сылнын мурышо преподобный Роман тынысын колен.

В курымын кокымшо пельштыже император Анастасийын кугыжаланымыж годым Константинополь олесе Софийский храмыште мурышо-влак коклаште Роман лўман рвезе ойыртемалтын. Патриарх Евфимий тудым чот аклен, моло-влаклат тыгаяк ўнышö да тыршыше лияш темлен.

– Святой ача, тый тудым арам моктет. Черке устав почеш клиросышто сылнын лудын да мурен ок мошто гын, тудын ўнышö да тыршыше улмыжо молан йöра? – ойланыт патриархлан.

– Мастарлык чылаштан ик семын ок пуалт: иктылан шагал, а весылан шуко пуалтеш. Но чылажат Господьын эрыкше да чаманымашыже деч лиеш. Южгунам шагал талантан еглан моло деч шуко пуалтеш, – вашаштен патриарх.

Клиросышто лудаш да мураш черет тудын деке шумеке, йолташыже-влак кажне гана Романым воштылыныт. Службо пытымеке, храм гыч тудо шортын да чон корштен каен. Шкенжын ситыдымашыж верч рвезе чот ойганен, Юмым уло чонжо дене сөрвален.

Христос Шочмо пайрем вашеш храмыш император толын, калыкат пеш шуко погынен. Службым патриарх шке вўден. Черет шумо почеш кафизым Роман лудшаш улмаш. Тудо

**Кузе сай пелаш лийме нерген
мутнам умбакыже шуена.
Тўгалтышыже 8-9-ше номерлаште.**

Архимандрит Георгий (Шестун)

ТОШТО СУГЫНЬЫСО ЗАКОН ДА У СУГЫНЬЫСО ЙӖРАТЫМАШ

Господь кўштымым шукташ манын, йӖраташ кўлеш... Тыште ме ойлен кертына: закон уло, тыгак йӖратымашат уло. Священный Возымаш семьяк Тошто Сугынь уло, уло У Сугынят. Обществыште, ешыште шкем кузе кучымо шотышто закон пеш пенгыде. Мутлан, кӧ могай сомылым ыштышаш, ешыште чылан палат. Пӧрӧен еш верч тыршышаш, тудлан мо кўлешым ситарышаш да йоча-влаклан пример лийшаш. Вате марийым пагалышаш, сурт кӧргӧ пашам виктарышаш, арулыкым эскерышаш, Юмым да ача-авам пагалаш йочаже-шамычым туныктышаш. Йоча-влак ача-авам колыштшаш улыт. Чылан могай-гынат сомылым ыштышаш улыт... Тошто Сугынь почеш «Пӧрӧен мӧнгысӧ пашам ыштышаш мо?» йодышлан вашмут икте – уке. Но У Сугыньым ончалына гын, тушто йӖратымаш чыла закон деч кўшнӧ шога, сандене вашмутат изишак вес семын йонга: пӧрӧен шке пелашыжым, ешыжым йӖрата

гын, мӧнгысӧ сомылым ыштышаш. Тыгак вес йодыш шочеш: вате ешлан мо кўлешым ситарышаш мо? Уке. Но марийжым йӖрата гын, да марийже тўрлӧ амаллан кӧра тидым ыштен ок сене гын, ўдырамашат ешлан мо кўлешым ситарен кертеш.

Ешыште йӖратымаш уло гын, «ыштышаш – ыштышаш огыл» йодыш шкеак ӧрдыжкӧ кая. «Тый оксам кондышаш улат», «А тый кочкаш ыштышаш улат», «Тый жапыште паша гыч толшаш улат», «А тый йоча-шамычым сайынак ончышаш улат». Вате марий коклаште теве тыгай мутланымаш тарвана гын, тугеже тиде ешыште йӖратымаш уке. Кунам йӖратымаш уло, чылан палат: порыс деч посна надыр уло. Тиде пеш кўлешан. Садлан икте-весын неле-йӧсыжым йӖратен нумалаш кўлеш, да тидын годым кугешнаш, еш иерархийым пудырташ огеш кўл.

Ешыште йӖратымаш уло гын, «ыштышаш – ыштышаш огыл» йодыш шкеак ӧрдыжкӧ кая. «Тый оксам кондышаш улат», «А тый кочкаш ыштышаш улат», «Тый жапыште паша гыч толшаш улат», «А тый йоча-шамычым сайынак ончышаш улат». Вате марий коклаште теве тыгай мутланымаш тарвана гын, тугеже тиде ешыште йӖратымаш уке. Кунам йӖратымаш уло, чылан палат: порыс деч посна надыр уло. Тиде пеш кўлешан. Садлан икте-весын неле-йӧсыжым йӖратен нумалаш кўлеш, да тидын годым кугешнаш, еш иерархийым пудырташ огеш кўл.

Н.Федосеева.

Еш верч

Пӧрӧен улмет дене...

Сита ик шомак.

Ўшан тыланет да

Уке мутлан ак.

Йӧд-кече пашаште,

Еш верч уло вий.

Ноялше шинчаште

Йомеш мыняр ий?

Пӧрӧен улмет дене

Кенез – телымат.

Пӧрӧен улмет дене

Ом шиж нелымат.

Пӧрӧенын шымаже

Я шыде удаже,

Чон кӧргӧ шомакше

Мылам ший памаш.

Пӧртсий – ўстембалне,

Ош тувыр – кашташте.

Пӧрӧен улмет дене

Улам ўдырамаш!

Т. Пчёлкина.

Ӧрша черкына волгалтше

Марий Элнан кеч-могай ялжым але селажым нал - кажныже, сылне вершӧржӧ дене чаплана. Йӧратыме Ӧрша селаштем сылне черке уло. Мыйын илен кушмо верыштем чылажат тиде черке дене кылдалтын. Шарнем изи годсо тыгай сӱретым: Йошкар-Ола але Советский посёлко гыч Ӧршаш толын шушаш годым кок кужу купол канде кавашке нӧлталтеш, пуйто кок кугу патыр мландым арален шога. Кызыт нуно сӱмырленыт да черке шӱлыкан окналаж дене прихожан-влакым ӧпкелен онча.

1887 ийыште Ӧрша селаште Косма да Дамиан святой Бессеребреник-влак лӱмеш кӱ храм чоҥалтын. Туддеч ончыч тыште пу черке лийын. 1903-1904 ийлаште тале руш художник Платунов храм кӧргыштӧ сылне росписьым ыштен. 1993 ий марте тудо черке кӧргым сӧрастарен, но штукатурко йогымылан кӧра чоныш пижше сӱрет-влак верын-верын веле аралалтыныт. Эн мотор да чапланыше храмлан Совет власть жапыште пеш кугу энгек лийын: 1936 ийыште черке петыралтын да шурно складыш савырнен. Но Юмылан ӱшаныше да Юмын кӱштымыж почеш илаш тыршыше-влаклан 2000 ий 2 июльышто черке омса почылтын. Ӧршаш Сергей ачан толмекыже, службо чӱчкыдын эртаралташ тӱналын, черке арвер-влакат погалтыныт. Леvedышым вашталтыме, но купол-влак тыгакак сӱмыр-лышӧ улыт.

Приходьшто илыш памаш вӱд семын икшырымын йога. Службышто кугыен дене пырля шуко самырыкым, йоча-шамычым ужаш лиеш. Тиде пеш куандара. Илалше-шамычат ятырын тынеш пурат, Юмо деке лишкырак лияш тӧчат, сулыкым касарен, чын корныш тошкалыт, шӱмышкышт Юмым пуртат.

Ӧршаште верланыше Косма да Дамиан Бессеребреник-влак лӱмеш черке 14 июльыш-

тошке престол пайремжым эртара. Тиде кечын Йошкар-Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоаным кинде-шинчал да пеледыш аршаш дене вашлийына, благословленийым налын, кидшым шупшалына. Кажныжын чурийжым куан волгалтара. Моло черкын настоятельже-влакат тиде престол пайремыш толыт, службо годым куатле йӱкышт дене черке кӧргым шергылтарат. Чучеш, пуйто молитва дене пырля мыйынат чонем каваш чонешта, да Господь Юмо мыйын аптыраныме умыла.

Тыгак престол пайрем 30октябрьыште да 14 ноябрьыште лиеш. Чылаштым пагален ӱжына.

Пытартыш жапыште шуко у храм чоҥалтеш, сӱмырлен шуко черке-влак у шӱлышым налыт. Тыгай пӱрымашым мый Ӧрша селасе тошто, шуко йӧсым чытыше черкылан тыланем. Поро марий калык мыйын йӱкем колеш, шонем. Кугу чан йӱк сылне Ӧрша кундемым йонгалтараш тӱналеш маным, ӱшанем!

Римма Смоленцева.
Советский район.

Черкыште кузе шкем кучыман?

Кеч-могай айдемын чонжо Юмо деке лишемнеже. А Тудлан чоным почаш, Тудын деч полышым йодаш але Тудлан тауштымо шомакым пелешташ ме лач Тудын суртыштыжо – черкыште – гына кертына. Но черкыште кузе шкем кучымо нерген палыдымаш шуко енлан чаракым ышта. Конешне, Юмылан мемнан кузе коймына огыл, а шонымашна, ыштыме осал пашана верч чон дене шортмына лишылрак. Туге гынат айста радамлена: черкыште кузе шкем кучыман?

Икмынар шомакым вургем шотышто каласен кодена. Черкыш тарваныме деч ончыч ўдырамаш-влак кужурак юбкым але тувырым, кидвургым петырыше кофтым чият, шовычым пидыт. Чурийым чиялтылше-влак палышаш улыт – косметике чот ынже палдырне, тўрвым йўршеш чиялтыман огыл (вет ме икона-влакым пагален шупшалшаш улына). Пўрўен-влак черке кўргыштў вуйчиемым кудашшаш улыт.

Черкыш пурым деч ончыч, «Юмо, мыйым, чот языканым, чамане» але «Юмо, мыйым языкем дечын эрыкте» манын, оным ыреслен кум гана кумалман. Черкыш пуримекат, кум гана ыреслыман, вара черке кўргысў калыклан пурла да шола могырыш вуйым савыман.

Черкыш службо тўналме деч 10-15 минут ончыч толаш гын, сай. Лач тиде жапыште сортам налын, записке-влакым возен, сортам шогалтен шуктена.

Ожнысо правил почеш, пўрўен-влак пурла могырыш, ўдырамаш-влак шола могырыш шогалыт. Тидымат палемден кодыман: пўрўен-влакым Елеопомазаний, Пырчесым подылмо годым, пайрем икон, Ырес шупшалаш кайыме годым эре ончыко колтышаш улына...

Черкыште улмо годым ушышто кучыман: «Ме Чыла Ужшо, Чыла вере Улшо, кўргў шонымашнам Палыше Юмо, Тудын Аваже да святой-шамыч ончылно шогена». Садлан шке койыш-шоктышна дене нине святыне-влакым мыскылышаш, игылтшаш огынал. Иктаж-могай амаллан кўра службышко варарак толынна гын, еным шўкеден, сортам шогалташ толашыман огыл. Вет Юмылан сорта огыл, а ыштыме язык нерген чон дене шортмына лишылрак.

Черкыш чўчкыдын коштшо-влак, теат

шкендам кучен моштышаш улыда. «Мый ынде чыла палем, весым туныктен кертам» манме шонымаш деч коранман. Иктаж-кўлан иктаж-мом ойлынеда гын, йытыран, ласка чон кумыл дене миен пелештыза, а вурсен огыл. Торжа шомак дене ме айдемын чонжым Юмо да черке дечын ўмырешлан йўкшыктарен кертына. Тидын дене шканна гына языкым налына. Черкысе правилым пудыртышо дене ласкан мутланен огыда керт гын, лучо шып лийза да шке семында «Юмо, тиде айдемым Шке тўрлате» манын сўрвалыза.

Черкыште мутланыман огыл, сотовой телефономат йўртыман. Службышто ме шогышаш улына, черле-влаклан гына шинчаш лишеш. Но Евангелийым лудмо годым, Литургийысе южо кўлешан верлаште кертме семын шогалаш тыршыман.

Йоча-влакым кондымек, нуным эре эскерыман. Черкыш тарваныме деч ончычак нунылан тўткылыкым, пенгыдылыкым пуаш Юмо деч йодман. Шургаш але шорташ тўналше икшывым жаплан тўгў лукташ лишеш...

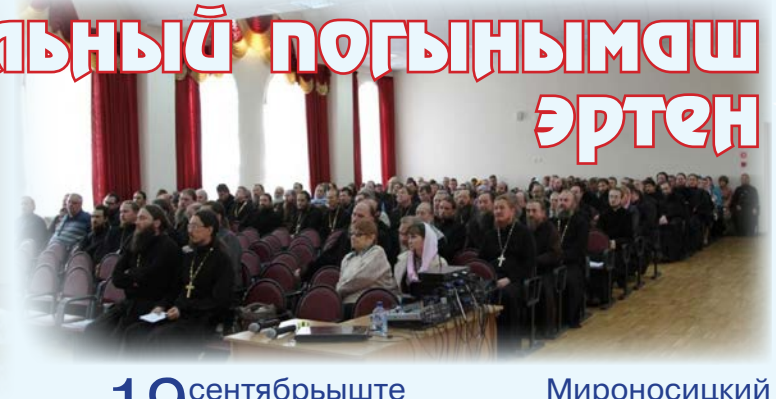
Службышто тўналтыш гыч мучаш марте шогыман. Шарныза, чот кўлешан паша деч посна кайыман - шке чонлан налме у язык гына.

Черке гыч каяш тарванымек, Юмылан тауштен, Тудын полышыжлан ўшанен, мўнгў ошкылман.

Чын православный христианин службышко кажне рушарнян, кажне кугу черке пайремлан толаш тырша.

А. Чернова.

Епархиальный погынымаш эртен

14 сентябрьште черке у ий пайремлалтеш. Тиде кечын ий еда епархиальный погынымаш эрта. Тений тудо 15 сентябрьште лийын, Юмын Пылпомышыш чапландаралт кўзымыж лўмеш Йошкар-Оласе черкыште службо дене тўналын. Погынымашым Йошкар-Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоанн почын. Тудо палемден: «Черке калыкын шўм-чон ласкалыкше шотышто поснак тургыжлана. Тыгай тургыжланымаш эре лийын: ожнат, кызытат да ончыкыжымат лиеш. Таче ме тидын нерген кутыраш тўналына».

Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийыште 8 благочиний, 92 приход, 104 черке да 2 монастырь улыт. 113 священник, 18 дьякон пашам ыштат. Морко районышто Петр да Павел апостол-влак лўмеш черкын у приходшо почылтын.

19 сентябрьште Мироносицкий монастырьште пайрем службо лийын. Тушко 62 священник миен.

Тўжем ий ончыч Русь Христосын туныктымашыжым налын. Тиддеч вара Руш мланде святитель-влакын подвигышт дене волгалтын. XX курым Российлан орланыше да исповедник-шамычым пуэн. Святитель Тихон, Российысе патриарх, каласен: «Юмо мыланна поктылмашым, орланымашым да колымашым колта гын, чылажымат чытен вучаш тўналына да ўшанена, Юмын эрык деч посна тыгай мемнан дене лийын ок керт».

Мемнан элыште Христос верч орланен колышо-влак Юмо ончылно шогат да сўрвалат. Теве нунын лўмышт: Марий епископ Леонид, протоиерей Адриан Троицкий, священник Михаил Березин, протоиерей Николай Рюриков, протоиерей Сергей Стрельников, священник Анатолий Ивановский.

Владыком Шарача вашдабын

Юмын Аван Грузинский иконыжо лўмеш кечын, 4 сентябрьште, Йошкар-Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоанн Юлсер кундемысе Шарачаште верланыше чот орланыше Димитрий Солунский лўмеш черкын приходишыкыжо миен. Владыкалан служитлаш черкын настоятельже, протоиерей Евгений Бакутов, Волжск оласе Юмын Аван «Чыла ойган-влакын куанышт» иконжо лўмеш черкын настоятельже, Юлсерын благочинныйже, протоиерей Александр Михайлов, Памар селасе Святой Троице лўмеш черкын настоятельже, иерей Сергей Петров полшеныт.

Литургий деч вара чыланат крестный ход дене Юмын Аван Грузинский иконыжо лўмеш памашыш каенят, тушто вўд святитлыме кумалмашым эртареныт.

Владыка Иоанн молгунамсе семынак верысе школыш пурен. Пайрем линейке годым чылаштым у тунемме ий дене саламлен, поро сугыным пуэн да благословитлен коден. Икымше классыш тунемаш толшо да кугурак классыште тунемше-влак дене тудо эше посна мутланен.

Юмын Аван порылыкшо ташла

Юмын Аван «Ойго гыч Утарыше» иконыжо 2 гыч 12 сентябрь марте мариий мландыште лийын. Корныжо Йошкар-Ола, Кужмара, Кокшайск, Звенигово да Волжск гоч эртен. Юмонам Самара кундемесе Ташла села гыч казак-шамыч конденит. Нуно тиде юмона дене Россий мучко Крестный ходыш лектыныт. Ончыч нуно вес юмона дене Афоншты лийыныт. Тусо монастырьлаште шуко святына деке пыштыме ший ыресым да У Сугыным тышкат конденит.

Юмын Аван «Ойго гыч Утарыше» иконыжым 1917 ийыште, революций деч ныл кече ончыч, муыныт. Неле жап лишеммым пален, Юмын Ава шке полшыжым пуэн. Тиде полшыжым кычалын, ег-влак шүдö ий наре туддеке толит. Пеш марла йонгышо Ташла кундемыште шуко чудо лиеш. Юмонам мумо памаш воктене яндарлыкым куд ий утла Галина лүман ұдырамах эскера. Тудо шкеже ончыч олаште илен, коло ий астма чер дене орланен. Тыште паремын, вара илаш куснен. Ег-влакын пареммышт нерген тудо пеш шуко каласкален кертеш. Самара гыч Саша лүман рвезын вуйдорыкшо пуалын улмаш. Операцийыш нангайыме деч ончыч ача-аваже тудым тышке конденит. Мөнгö мийымекышт, рвезылан пеш сай омо кончен. Тудын деке рай гыч Юмын Ава, Господь да святой-влак воленыт. Господь рвезын вуйышкыжо кидшым пыштен да каласен:

– Сашенька, ит лүд, тый паремат. Аватым колышт. Кушкын шуат гын, тый монах лият.

Юмын Аван «Ойго гыч Утарыше» иконыжо воктене акафистым мурен шогышо казак-шамычым колыштат да шинчавүдет йорге йога. Тыгай вяян, чапле пörьен-шамычын чонышт тыгай чот яндар!

– Кызыт шашке дене кредалме жап эртен, информационный война чот кая. Ме Юмын да Юмын Аван полшыштыт дене тиде осал ваштареш шогена, – ойллат казак-влак.

Илыш гыч

Юмо уло, авай!

Совет жапыште шуко вере черкым петыренит. Сандене Пöтьял черкыш мұндыр верла гыч ег-влак коштыныт да кызытат мият.

Шукерте огыл Памашэнер ял гыч Галина дене кутырышым. Тудо теве мом каласкалыш.

– Иочам-влакын изи улмышт годым икана йолын Пöтьял храмыш службыш кайышна. Тунам кызытсыла автобус да машина тынар шуко огыт кошт ыле. Черкыште Пырчесым подылмеке, орол пörтыш чайым йүаш пурышна. Иочам-шамыч пеш ярненыт, да иктыже тыгерак ойлыш: «Авай, Юмо уло гын, мыйым машина дене нангайыже ыле». Меат мөнгö каяш йолын тарванышна. Пöтьял мартежак пеш ятыр кайыман. Ялын пел уремышкыже шумек, машина шогале да мемнам шындыш. Тудо Ярамарий комплекс марте веле кая улмаш. Миен шумек, шофёр ончыч мемнам волтынежат улмаш да шоналтен: «Йолын каят гын, мөнгышт кастане веле миен шуыт». Сандене тудо мемнам Сотнур черке мартеак намиен кодыш. Таум ойлымеке, эргым йүкынак каласыш: «Авай, Юмет уло вет».

Ятыр ий ончыч мемнан пörтна йүлен ыле. Пöтьял черкыш миенам да шортын-шортын юмылтенам. Тунам тиде черкыште ятыр ий служитлыше Владимир Аллин ача эше ила ыле. Тудо поро шомакше дене кумылем лыпландарыш, пörтым чонаш суапландарен колтыш. Тыге тыланыш: «Молитвам лудса, Юмо полша. «Юмо, благословитле» манын йодса. Пörтым чонен шуктеда, вара освещатлаш шке толам». Пеш тыге ойлыш да, пörтым чонымешкынаже илен ыш шукто.

Юмылан тау, уныка-влакат улыт, пörтымат чонен шындыме. Ял калыкат, родо-влакат пеш полшышт. Нунылан кугу тау.

Пайрем але тыглай кечын, черле улына гынат, Юмылан кумалаш да черкыш каяш жапым муашак тыршена. Уныкам Пырчесым подылаш коштыктена...

Иерей Игорь Сапаев.

ЮМЫМ ЧЫЛА ВЕРЕ ЧАПЛАНДАРЕНЫТ

«Юмым чыла вере чапландарем» проект шке пашажым мучашлен. Ушештарена: Йошкар-Олан да Марий епархийын миссионер пöлкажын ты проектше Руш православный черкын 2013 ийыште увертарыме «Православная инициатива» конкурсышто грантым сенен налын ыле. Тений проект илышыш шындалартын. Марий Элын вич: У Торъял, Шернур, Куженер, Марий Турек, Параньга

– районыштожо литургий-влак марла эртенит. А марий йылме дене икымше службо 5 июнышто епархий управленийын Юмын Аван «Троеручица» лүмеш храмыштоже лийын. Тушто проектын чыла участникше да архиепископ Иоанн лийыныт. Владыкан благословитлымж дене кажне марий службыв Николай Чудотворецын да чот орланыше Анастасия Узорешительницан мощыштым намайыме.

Миссионер пöлкан увертарымыж почеш, проект кышкарыште кум памашлан - Марий Турек районысо Сысоевыште, Шернур районысо Токтамыж ден Калийыште (Калеево) - святитленит, 9 всенощный кумалмаш, 15 литургий, 21 молебн эртаралтын. Тушко 1171 ен миен. Нунын кокла гыч 47 енже тынеш пурен, 160 ен языкшым касарен. Тиддеч посна священник-влак ятыр енлан поро канаш дене полшеныт, 23 суртым святитленит.

Ушанена, тиде проектын поро тўналтышыже умбакыже шуйна да эше республикысе ятыр кундемий авалта.

Угыч вашлиймеш!

Марий мландын пеш орланыше святойжо Сергей Стрельников лүмеш Крестный ход самырык-влакым ушен да Йошкар-Оласе Какшан сер мучко эртен. Тиддеч вара У Торъял районысо Элембайыш пашаче десант толын лекте. Волжск, Йошкар-Ола, У Торъял, Морко, Красногорский посёлкыла гыч кумло наре студент ден кугурак класслаште тунемше-влак приходысо уна пöртым нöлташ полшаш пижыч. «Батюшка деке унала» лүман пашаче десант «Арт-эк» йоча лагерьсемынак нылымше ий пашам ышта. Бригадиржылан Красногорский гыч Сергей Заболоцких тырша. Пеш кугу тау тудлан. Удыр-рвезе-влак пашамат ыштеныт, каненат шуктеныт. Эше Элембай калыклан сылне концертым ончыктеныт. Муй спас кечын службо деч вара приходжан-влак дене пырля Крестный ход дене Флор ден Лавр лүмеш святой памашыш миеныт.

Господьын Волгалт Вашталтмыж кечын пашаче десант мучашлалтын. Ойырлаш логалын гынат, нигö «Чеверын» манын ойлен огыл, чылан ик йўк дене «Угыч вашлиймеш» манын йўкланеныт.

**И. Остапенко,
Йоча усталык пöртын педагогшо.**

Тений кенежым мый У Торъял посёлкысо черке пелен пашам ыштыше «Арт-эк» лагерьыш коштым. Тыште вожатыят, воспитатель-влакат пеш поро улыт. Лагерьысе тўрлö мероприятий деч посна ме шкенан Масканурысо святой памашыш, тыгак «Раиф-Свияжск» маршрут дене мўндыр корныш мийышна. Монастырь-влак мучко ончен коштна. Свияжскысыже эсогыл Иван Грозный годым чоңалтыныт. Пеш шуко күлешаным да онайым пален налым.

Владислав Козичко.

Мотор кенежын ик сылне ужашыжым мый православный лагерьыште эртарышым. Тиде лу кечыште молитвам лудмынам, памашыште йўштылмынам, Раиф ден Свияжскыш мийымынам, концертым ончыктымынам, тўрлö кружокышто жапнам пайдалын эртарымынам умырешем шарнаш тўналам.

Дарья Везграй.

«Арт-эк» лагерьыште мый икымше гана лийынам. Икымше кече гычак умылышым – тудо моло лагерь гай огыл. Лу кече кажне эрдене тушко ошкылын огыл, а куржын миенам. Илышыштем икымше гана самырык мужырын венчаялтмыштым ужинам. О-о! Могай мотор сўрет. Паломник семын коштемкына, кумда Юл энгерым ужинам. Тудат моткоч мотор. Мылам эше Йошкар-Оласе Крестный ход пеш келшыш. Лагерь жапыште эр эрдене кынелаш тунеммемат пеш пайдале лие: кызыт школыш куштылгын кынел коштам.

Алёна Айтова.

* * *

«Арт-эк» лагерьыштына мо гына уке ыле!? Ме молитвам лудынна, тўрлö кружокыш коштынна, модыш дене модынна. Кастене кас погынымаште эртыше кечым иктешленна, икте-весеылан чоннам почынна. Вожатыйна-влак пеш келшеныт, поснак Катя Смородинова. Ирина Леонидовнан гитарым шоктен мурымыжо чонеш кодын. Матушка Нинан каласкалымыжым шўм шулен колыштынна. Эх, тиде лагерьже шыже, теле, шошо каникул годымат лийже ыле!

Оксана Шевченко.

* * *

«Арт-экысе» кажне кече ойыртемалтше да ушеш кодшо лийын. Мый Масканурысо памашыш миенам, илышыштем икымше гана йўштылынам. Вўдшö йўштö-йўштö, но лектат да угыч пурымо шуэш. Лагерьыште ятыр у верлаште лийынам, у йолташ-влакым муынам да шуко ум пален налынам. Тыгай лагерьыш мемнам чумырымыштлан протоиерей Вячеслав Ершов ден протоиерей Сергей Бажановлан моткоч кугу тау.

Наташа Речкина.

ОКТАБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

8 октябрь – Радонежын игуменже да уло Российын чудотворецше преподобный Сергийын кечыже.

9 октябрь – Апостол да евангелист Иоанн Богословын вес тўнашке кайыме кечыже.

14 октябрь – Юмын Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лўмеш пайрем.

Кокшайск посёлкысо да Алексеевский, Марисола, Упша, Чкарино, Эмеково, Чодраял селаласе черке-влакын престольный

пайремышт.

Канон-влакым возышо да сылнын мурышо преподобный Романын кечыже.

17 октябрь – Озангысе архиепископсвятитель Гурийын мощыжым мумо кече. *Святитель Гурий лўмеш Азьял-Пөтъял черкын пайремже.*

23 октябрь – Оптинысе преподобный Амвросийын кечыже.

26 октябрь – Юмын Аван Иверский юмонаже лўмеш

пайрем.

30 октябрь – Марий кундеммысе священномученик Анатолий Ивановскийын кечыже. *У Торъял район Пектубаево селасе Христос Шочмо лўмеш черкын пайремже.*

Туныктен каласыме шомак

Монастырьште ик монах илен. Службышко вараш кодын коштын, игуменым да моло иза-шольым чўкыдын шўлыканден. Тудым монастырь гычат поктен колтынешт улмаш.

Икана тиде ег чот черланен, колаш возын. Моло монах йырже погыненыт да шуко сулыкшылан кōра чонжо пытен кертеш манын ойгыреныт. Мален колтышо гае кийыше монахын чурийже ласка да куаныше лийын. Илышыштым чын илен эртарыше ег-влак гына тыге эплын колат.

Теве монах помыжалтме гае лиеш, шинчажым почеш.

– Тый мом ужыч? Лишыл ег дене мутланаме семын, кō дене тыге лыжан мутланышыч? – йодыштыт тудым.

Пытартыш шўлышыжым погалтен, монах вашештен:

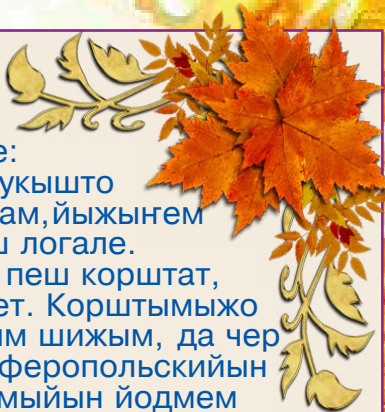
– Иза-шольым-влак, кузе илышем нерген те шкеат сайын паледа. Кўрылт кайымекем, мыйым тушто ия-шамыч авырышт. Кидыштышт – сулыкем-влакым радамлен возымо кагаз. Аралыше суксем ордыжтō шортын шога. Трук мый кава гыч йўкым кольым: «Еным ида титакле, тунам тендамат огыт титакле! Тиде монах илышыштыже нигōм титаклен огыл, сандене Мыят тудын чыла сулыкшым кудалтем». Мыйын сулыкем-шамычым возымо кагаз ылыже да тунамак йўлен шулыш. Ия-шамычат магырең-магырен шылын пытышт. Аралыше суксем лишеме да мыйым саламлыш. Иза-шольым-влак, те мыйым титакленда да чын титакленда. А мый сулыккан лийынам гынат, монах лиймекем, нигō нергенат удам ни ойлен, ни шонен омыл, сандене кызыт колашат ом лўд.

Ўшан – кугу вий

Чодыраял гыч Татьянан каласкалымыже:

– Икана тошкалтыш гыч камвозынам, трукышто корштымым шижын омыл. Вара черланенам, йыжынем кайыме гай лийын... Эмлымверыште кияш логале. Черке службышто шогымем годым капем пеш коршат, шоналтен колтышым: «Ах, куштылго лияшет. Корштымыжо чарныже ыле». Изиш лиймеке, ласкалыкым шижым, да чер пуйто коден кайыш. Лач святой Лука Симферопольскийын образше ончылно шогенам. Святой Лука мыйын йодмем колын да тōрланашем полшен. Уло шўм-чон йōсылык дене ўшанен йодат гың, тыгай чудо лиеш. Юмылан тау. Ўшанна гына пенгыде лийже.

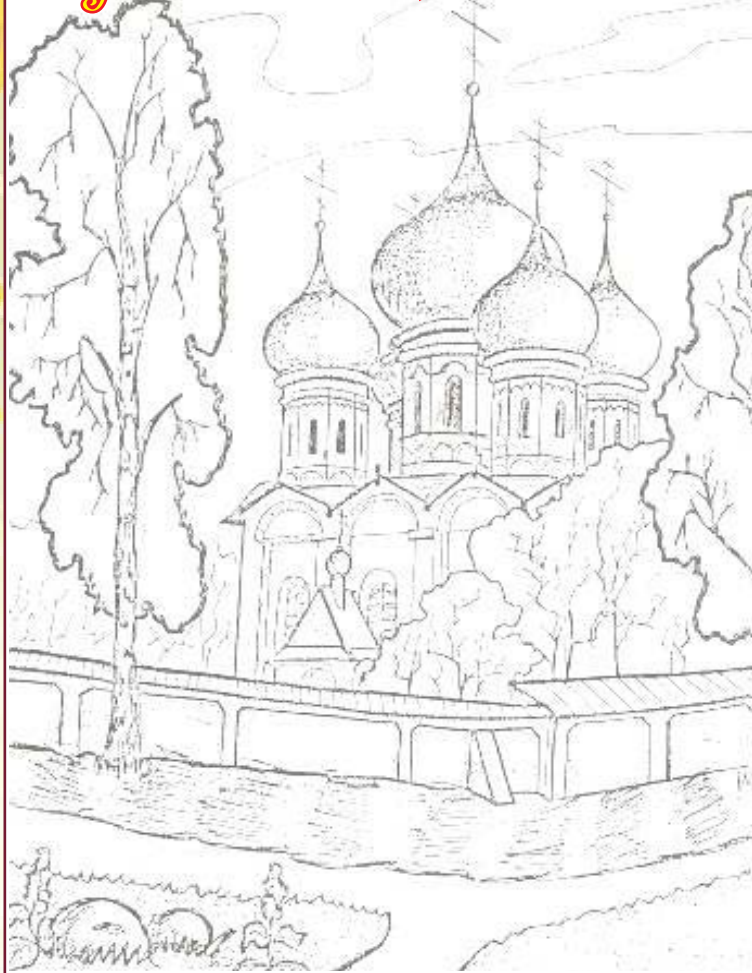

АРАЛЕ, ЮМО!

Юмо, арале шочмо элем,
Тушманлан сенаш тый ит пу!
Юмо, арале суртем ден печем,
Вес верыш кайыдем огеш шу.
Юмо, арале икшыве-влакем,
Полшо чын корныш лекташ,
Аван сугыным ушыш пыштен,
Чыла шонымашым шукташ.
Йодмем шуктет - мый лиям пиалан,
Тетла нимоат огеш кўл.
Кече еда Тыланет кумалам:
Жап шуде ўмырем ит кўрл.

Р.А. Смоленцева.

Куанен чылтамена

Тазалыкым аралена

Помидор В тўшкаш пурышо (В1, В2, В5, В6) да А, Е, С витамин-влаклан поян. Тыгак тушто ликопин шуко. Тудыжо айдемын капкылыштыже чыла органлан пайдам конда. Поснак кочкышым шулыктарыше орган-влакын, шўмын пашаштым саемда. Нервым луштара, иммунитетым пенгыдемда, коваштым самырыкешта. А эн тўнжө – рак клетке-шамычлан вянаш эрыкым ок пу. Сандене поснак кызыт помидорым утларак кочкаш тыршыман.

Олман шере салат

Кўлыт: 4 йошкар помидор, 2 олма, пел стакан ўмбал, 1 кугу совла майонез, ужар укроп, сакрырложаш.

Помидор ден олмам падыштен, ўмбал, майонез, сакрырложаш дене варыман. Майонез олмеш олма немырым пышташ лиеш. Салатым тыгыдемдыме укроп дене сорастарыман.

"Шўм-чон изолык"

Марий православный журнал

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Редакцийын адресше: 424002, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 каб.

тел.: 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru

Интернетыште сайт: eparhia.ter12.ru

Редакционный советым вуйлатыше: иерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: иерей Игорь Сапаев, Н.Федосеева, А.Чемекова, А.Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА

КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

Тираж: 1500 экз.